

KACERSKI (129) *ai*

kacerski (118), **kacyrski** (9), **kacerzski** *a.* kacerski [zapis: -rzki] (2); kacerski : kacyrski *KromRozm III* (1 : 9); kacerski : kacerzski *a.* kacerski *WróbŻółt* (2 : 1), *SarnStat* (2 : 1).

a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie); -é- (16), -e- (1); -é- : -e- OrzQuin (10 : 1).

sg m N kacerski (5). ◊ *G* kacerski(e)go (4). ◊ *A* kacerski (3), kacerski(e)go (1). ◊ *I* kacerskim (2). ◊ *f N* kacerską (14), kacersk(a) (2). ◊ *G* kacerskiej (9); -éj (2), -(e)j (7). ◊ *D* kacerskiej (2); -éj (1), -(e)j (1). ◊ *A* kacerską (8). ◊ *I* kacerską (1). ◊ *n N* kacerskie (2); -é (1), -(e) (1). ◊ *G* kacerski(e)go (4). ◊ *A* kacerski(e) (1). ◊ *pl N m pers* kacerscy (6). *subst* kacerskie (7); -é (1), -(e) (6). ◊ *G* kacerskich (22). ◊ *D* kacerskim (5). ◊ *A m pers* kacerskie (4); -é (2), -(e) (2). *subst* kacerskie (17); -é (4), -(e) (13). ◊ *I m* kacerskimi (2) *SkarJedn*, *SkarŻyw*, kacerski(e)mi (1) *GrzegRóżn*. *f* kacerski(e)mi (1). ◊ *L* kacerskich (6).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI w.

Przymiotnik od „kacerz” ‘ujemne w odcieniu miano nadawane przeciwnikom religijnym (głównie innowiercom przez katolików)’; taki, jakiego można się spodziewać po kacerzu; przypisany kacerzowi, jemu właściwy; stworzony, popelniony przez kacerza, do niego należący; wyznający kacerstwo; zawierający kacerstwo; haereticus JanStat, Cn (129) : bo acz potwyerdzenye nye yeft (zwyatofzcz potrzebna ale kto by yą wzgardzyl yeft rzecz kacerzka PatKaz III 137; WróbŻółt kk8v [2 r.]; Nye dármoć zákázuyą pílmá kacerskyego czytać KromRozm I N2v, N2v, N3; KromRozm II p3 marg, p3v; Yedno iż to yeft obyczay kacyrski/ ná cudzych wymyslech nyepreztáwác/ Ale im co przydáwác/ álbo co nowego/ choćya (pofstnyeyflego czáfem/ wymyflác. KromRozm III C3; Zá Konftáncyulá Cefárzá kacyrkyego zebráło (ye było w Antyochiey ná Concilium dzyewyędzzyefyát bífkupow kacyrskich KromRozm III P5v, O5v, P7v; Leop VVv; á thy zbiegi kacerzkie z pórzodku (wego/ iáko gniew boży wyrzucmy pierwey z Polfki OrzRozm G3, G2, I, K3v, L4v; (marg) Kacerscy Bogowie. (-) Heretykowie mnogie Bogi wynáleżli/ áby iednego Bogá Oyca z Synem iego zniłczyli. GrzegRóżn G2v, H, I4v, K3v, M2v, M3; żeś y nas w (tárádawnéy wierze Przodków náłzych potwiérdził/ y Kacerską niepráwość przed oczymá náłzymi wyftáwił: zá coć bárzo obádwá dziękujemy. OrzQuin 02, I3v [2 r.], K, Kv marg, M4v; BiałKat 126; Świętá á (tározytná winnicę Páńfká Krol Ie⁸⁰ M. powinien ieft rozmnáżác/ nie (tolice Kacerzkie zaráżone/ z ktoremi nic niema mieć (polnego/ iefli chce áby mu Pan Bog błogofłáwił WujJud 17v, 18 marg, 217 marg, Mm2v, Nn6; żebyfmy fie nie dáli zwodzić wżem zdrádam á obłudam kacerzkim RejPosRozpr c; ktorzy [heretycy] Greki rozmáitými iády kacerzkimi zaráżáli y do odfzczepieńftwá y ofobnjch rozumow burzliwych przyzwyczáili. SkarJedn 179; vproś mi to (zczeście/ ná náwrocenie duż kacerzkich SkarŻyw 374, 368, 389; ReszPrz 91; O tymże Mieście Theodoretus wielki Doktor tych (łow vżywa/ iż żadnego nigdy kacerzkiego (mrodu nie vznáło ReszList 190, 182, 191; ArtKanc K10; LatHar 621; wżákże nie máłz w niey [Biblii (acińskiey] błędu áni fáłzu żadnego vmyślnie wtráconego (iákich pełno w Bibliách kacerzkich) WujNT przedm 5, przedm 2, 8, s. 20 marg, 50, 452 (9); Lękay fie ofobliwie ziemió Niemiecka y Czelka/ ktoraś rospnftá (cielefná pierwey záftápiwży/ nowe tego wieku Kacerzkie potwory wylęglá/ y ná (wiát rospłodziłá. PowodPr 12, 30 marg, 42, 55.

W połączeniu z przymiotnikiem oznaczającym kierunek religijny [zawsze: kacerski + przymiotnik] (5): iedno fię ftrzelźcie ábyście fię błędy kácerfkimi Arryańfkimi nie pomázáli. *SkarŻyw* 58; Plotr święty/ [...] obrońcá wiáry Kátholickiey: vrodził fię w Weronie z rodzicow Kácerfkich Mánicheyfkich *SkarŻyw* 370, 389; gdzie wam rofkázuie/ ábyście tych kácerfkich Lutherfkich błędow do liebie nie przypuźczáli *ReszPrz* 107, 54.

W połączeniach szeregowych (2): *GrzegRóżn* Iv; bo też Heretycy też pińmo ná fwą ftronę ciągną/ y fwych kácerfkich/ zborowych/ y brogowych wieczeryz/ pińmem także podpieraia *ReszPrz* 17.

W charakterystycznych połączeniach: *kacerski(e)(-a) bałamuctwo, Biblija, biskup* (2), *Bog* (3), *brzeg, cesarz, człowiek* (2), *doktor, duch (dusza)* (2), *duma, jad* (2), *krolestwo, ksiąź, księga* (2), *los, męczennik* (3), *minister, mistrz, moc, morderstwo, mowa, nieprawość* (2), *niestateczność, nieumiejętność, obłuda, obyczaj, ołtarz, opinija, państwo, pismo* (2), *plugastwo, potwor, powieść, przedsięwzięcie, przekład, rodzice, rzecz, smrod, stolica, strona* (2), *uf, upor, wieczierzą, wierność* (3), *własnoś, wojna, wola, wykręt, zamiar, zbieg, zdrada, zgoda, złość* (2).

Wyrażenia: »hład kacerski« = *haereticalis a. haereticus error JanStat* [szyk 11 : 8] (19): *KromRozm I* [H3]v; *KromRozm II* dv, f4, v4v; *OrzList* fv; *OrzQuin* L4; *BiałKat* 363v; ták bárzo źle czynia ci/ ktorzy błędy kácerfkie fwoie młodym działkom/ iáko iad pewny duźny/ przekłádaią. *WujJud* 199v, 51; *SkarJedn* 198, 209; *SkarŻyw* 58; *ReszPrz* 39, 41, 53, 107; ábyfmy Kácérzkie zaráźliwe błędy [...] od gránic náłzych odpędzáli *SarnStat* 218, 119, 220.

»fałsz kacerski« (2): *SkarJedn* 145; Lecź gdy wyznawamy/ ifz z Pánny národził fię y práwy człek/ [...] y prawy Bog. [...] / wśytki fałsze kácerfkie potępiamy: á fundáment wiáry práwowieerney fnuiem *SkarŻyw* 358.

»kacerska nauka« [szyk 11 : 7] (18): *RejPs* 16, 108; *KromRozm II* p3v; *KromRozm III* O6v; czytay Hofiuśá pilnie/ [...] omierźnieć łatwie z czytánia iego wśytká Luteránia y kácerfka náuká. *OrzRozm P3v*; *WujJud* 36 marg, Mm2v; *SkarJedn* 24, 130, 158, 391, 393, 397; *SkarŻyw* 374 *LatHar* 428; Iákoby kościoł Boży ták miał błądzić/ potępiaiac y názywiaiac haerefią y fektámi/ ich náuki kácerfkie *WujNT* 509, *przedm* 25, s. 860.

»kacerski odszczepieniec« (1): A ták y pińmá y rozmow kácerfkich odśczepyeńcow/ bárzo fye ftrzedz trzebá. *KromRozm I* N3.

»kacerska wiar(k)a (a. niewiara)« [szyk 3 : 3] (6): *BielKron* 378v; Przywileie Królestwá Polfkiego pośpolité [...] w Polfzce ná wieczne czáfy pośtáwióńe/ przeciwko Niewierze wáłzey Kácérfkiéy/ ku obrónie Polfkiéy Korony. *OrzQuin* Aa3, A3; *SkarJedn* 341; te fáme początki [...] tey to Lutherfkiey álbo kácerfkiey wiáry/ mogá ich fałz/ zdráde/ iad/ bluźnierstwá/ bálwochwáłtwá / iáfnie pokázáć *ReszPrz* 54; iź W. M. do tey ftołice świętey Apośtołfkiey/ ktorą Piotr f. w tym to fławnym Mieście Rzymfkim poładźił/ iáko do portu beśpiecznego z onych náwałności wiárek kácerfkich/ ktore w nię/ iáko w bálwany morfkie wśtáwicźnie biją/ zdrowo y fzczęśfzliwie wypłynął. *ReszList* 142.

»zbor, boźnica, sekta, gromada kacerska(-i)« = *coitiones hominum impie pervicacium, domicilium et schola impietatis, rebellium Ecclesiae conciliabulum Cn* [szyk 10 : 1] (5 : 2 : 2 : 1): *KromRozm III* A6, C5, E; *OrzQuin* 12; *LatHar* 114; Dwa pánowie fąc naprzod/ dwoia wiára: [...] kościoł Powśzechny/ y zbor kácerfki. *WujNT* 27; Roznoś kościołá Bożego od boźnic kacerskich *WujNT* 32 marg, 842, *Zzzzz2v*;

dawni Doktorowie SS. [...] przez luknią rofkroioną/ rozumieią fekty kácerskie: przez cyłowitą lepak lukienkę/ kościoł Kátolicki rozerwaniu niepodległy *PowodPr* 55, 55.

Szeregi: »błędliwy (a. błędny) i kacerski« (2): *KromRozm III Dv*; Káždy znich áz do tego czáfu [...] żadney błędliwey y kácerskiej náuki niezaczął áni pomagał *SkarJedn* 397.

»fálszywy (a. fałeczny), kacerski« (3): Nárzeka prorok iż gwáltowna ręká pogáńka y náuki fálływe kácerskie tárgáią íe ná zebranie kołcioła bożego *RejPs* 108, 16; *WujNT* 20.

»niezbożny i kacerski« (1): ktory o iedney woley wPánie náłzym niezbożną y kácerską náukę rozśiewał. *SkarJedn* 391.

»kacerski i odszczepieński (a. odszczepienny)« (3): Ten znak yáłnyey niż pirwłly/ kołcyoł boży od zborow kácyrłkich y odłłczepyennych oddżyela *KromRozm III E*; *BiałKat* 363v; Ktore rzeczy záprawdę niemogły lepiej wyrázić włafności Kácerskich y odszczepieńłkich/ ktorými íe nawięcey Bog w Krześciáńńtwie obraża. *PowodPr* 54.

»pogański, (i, abo) kacerski« (3): Panie boże moy raczy mię wyrwać z rąk człowieka grzędznego/ Czulf pogáńskie⁸⁰ y kacerskie⁸⁰ z rąk tego ktori zakon twoy przełtępuie. *WróbŻółt Y2v*; *GrzegRóżn G3v*; *JanNKar Cv*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

a. *O mahometanach* (1) : Tézci Tureckie/ to íeft/ Kácerskie Páńńtwo/ ma Królá/ ále nie od BOgá przez Kápłaná *OrzQuin* 12.

Synonimy: heretycki, heretyczny, odszczepienny, odszczepieński, sektarski.

Cf KACERNY